

631.8

ΜΟΥ

**ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ  
ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΤΑΧΥΔΡΟΜΟΥ**

ΑΡΙΘ. 26

(ΕΙΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΙΣ ΔΙΑ ΤΗΝ ΚΡΗΤΗΝ)

**ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ**

ΥΠΟ Κ. Α. Θ. ΜΟΥΡΑΤΟΓΛΟΥ



ΤΥΠΟΣ

Ι. ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ'

1928

631.8  
ΜΟΥ



АННОТИКХ ВІВАЛІОНІКХ ХАНІОН



6  
1

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΒΔΟΜΗΧΗ  
 — ΧΑΝΙΩΝ —  
 Αύθ. έρω. 19627  
 Χρονολ. Εισαγ. 27.3.1963  
 Εισκοττής...  
 Αριθ. 631-8/ΝΟΥ

**ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΩΠΟΝΟΥ κ. ΑΡ. ΜΟΥΡΑΤΟΓΛΟΥ  
 ΕΠΙ ΤΩΝ ΧΗΜΙΚΩΝ ΛΙΠΑΣΜΑΤΩΝ ΕΝ ΚΡΗΤΗ**

Τὰ χημικά λιπάσματα εισήχθησαν από τοῦ 1901 ἐν Κρήτῃ, τῇ εισηγήσει μου διευθύνοντος τότε τὴν Γενι-  
 πονικὴν ὑπηρεσίαν τῆς νήσου, καὶ τῇ δραστηρίᾳ ἐνεργείᾳ τοῦ τότε Συμβούλου (ὑπουργοῦ) τῶν Οἰκονομικῶν  
 κ. Κων. Φούμη. τοῦ ῥέκτου ὑποστηρικτοῦ πάσης γεωρ-  
 γικῆς προόδου.

Ἡ Κρητικὴ Πολιτεία, ἔχουσα ἀπόλυτον πεποιθήσιν  
 ὅτι ὁ ταχύτερος, οικονομικώτερος, καὶ ἀσφαλέστερος  
 τρόπος τῆς προαγωγῆς τῆς γεωργίας, ἔγκειται εἰς τὴν  
 χρῆσιν τῶν Χημικῶν Λιπασμάτων, ἐπρομηθεύθη τοι-  
 αῦτα κατὰ τὸ 1900-1901, καὶ μέρος μὲν αὐτῶν διέθεσεν  
 εἰς τὴν τιμὴν τοῦ κόστους, μέρος δὲ καὶ δωρεὰν ἐχορή-  
 γησεν εἰς τοὺς ἀγρότας.

Ὁ Κρῆς ἀγρότης, διὰ τῆς ἐξαιρέτου φυσικῆς εὐφυ-  
 τίας του, τάχιστα ἀνεγνώρισεν τὴν εὐεργετικότητα τῶν  
 Χημικῶν Λιπασμάτων, καὶ με ὀρμὴν ἀξιοθαύμαστον  
 ἔκαμε χρῆσιν αὐτῶν, καὶ ἀπὸ τοῦ 1904 ἐν Κρήτῃ ἀνε-  
 πτύχθη τὸ Ἐμπόριον τῶν Χημικῶν Λιπασμάτων. Ἡ  
 Κρήτη εἶναι ἡπρώτη μεταξὺ τῶν Ἑλληνικῶν Χωρῶν ἢ

χρησιμοποίησα τα Χημικά Λιπάσματα τῶν ὁποίων ἐν τούτοις ἢ διάδοσις δὲν ἐπεξετείνεται ἐπαρκῶς, διότι ἢ ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ εἰσαγωγή αὐτῶν συναντᾶ πολλὰς δυσκολίας, καὶ διὰ τοῦτο ἢ ἐν Κρήτῃ κατανάλωσις τῶν Χημικῶν Λιπασμάτων περιορίζεται εἰς ὀλίγας ἑκατοντάδας τόννων, ἄξιον δὲ παρατηρήσεως εἶναι, ὅτι ἢ κατανάλωσις αὐτῶν ἀντὶ τὰ αὐξάνη ἀλματωδῶς ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος (1904-1910), ὀλιγόστευε.

\* \* \*

Κατὰ τὸ 1910 ἰδρύθη ἐν Ἀθήναις ἢ Ἀν. Ἑλληνικὴ Ἐταιρία Χημικῶν προϊόντων καὶ Λιπασμάτων, ὅ Κρηὶς ἀγρότης ἐπωφελήθη τῆς εὐκαιρίας ταύτης καὶ ἤρχισε νὰ χρησιμοποιοῖ ἀφθόως τὰ Ἑλληνικὰ Χημικὰ Λιπάσματα, ὡς καταφαίνεται ἐκ τῶν ἀκολούθων ἀριθμῶν καταναλώσεως Ἑλληνικῶν Χημικῶν Λιπασμάτων ἐν Κρήτῃ:

ἔτος	1921	τόννοι	1461
»	1922	«	2555
»	1923	»	2032
«	1924	»	3972
»	1925	»	6064
»	1926	»	7100
μέχρι Ὀκτωβρίου	1927	»	9050

Ἡ καταπληκτικὴ αὕτη κατανάλωσις τῶν Ἑλληνικῶν Χημικῶν Λιπασμάτων, ἐγαργάλισεν ἐμπόρους τινὰς νὰ ἐπιδοθῶσιν εἰς τὸ ἐμπόριον τῶν Χημικῶν Λιπασμάτων, καὶ νὰ εἰσάγωσι τοιαῦτα ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐπ' ἐλπίδι μεγίστων κερδῶν ὅι λιπασματέμποροι οὗτοι βλέποντες ὅτι διεψεύδαντο αἱ προβλέψεις των περὶ πραγματοποιήσεως μεγάλων κερδῶν διὰ τῆς ἐνζήμου ἐμπορίας τῶν Χημικῶν Λιπασμάτων, ἐτρόπησαν τὴν ὁδὸν τῆς συκοφαντίας κατὰ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐταιρίας Λιπα-

σμάτων, διὰ τὰ δικαιολογῶσιν ἰδίας αὐτῶν ἁμαρτίας καὶ ἐπιτηδεῖως κυκλοφοροῦσι δύο σπουδαίας συκοφαντίας ἤτοι: α) ὅτι ἡ Ἐν. Ἑλληνικὴ Ἑταιρία Χημ. Προϊόντων καὶ Λιπασμάτων, πωλεῖ *πολὺ ἀκριβὰ* τὰ προϊόντα τῆς, καὶ ὅτι αὐτοὶ οἱ μέχρι τῆς χθὲς τελείως ξένοι πρὸς τὰ Χημικὰ Λιπάσματα, δύνανται νὰ προμηθεύωνται ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ Χημικὰ Λιπάσματα τὰ ὁποῖα νὰ πωλῶσιν εἰς χαμηλὰς τιμὰς, β) ὅτι τὰ Λιπάσματα τῆς Ἐν. Ἑλληνικῆς Ἑταιρίας Χημ. Προϊόντων καὶ Λιπασμάτων νοθεύονται.

Αἱ δύο αὗται κατὰ τῆς Ἑλληνικῆς Ἑταιρίας κατηγορίαι καὶ ψευδέσταται εἶναι καὶ ἀποτελοῦσι καθαρὰν συκοφαντίαν.

Αἱ τοιαῦται δὲ διαδόσεις σκοπὸν μοναδικὸν ἔχουσι τὴν ἐκμετάλλευσιν τοῦ Ἀγρότου μὴ δυναμένου μόνου του νὰ εὔρη τὴν ἀλήθειαν.

Διὰ τὰ διευκολύνωμεν τὸν Ἀγρότην καταναλωτὴν Χημικῶν Λιπασμάτων, ἀναγκαῖον θεωροῦμεν νὰ παραθέσωμεν τοὺς κάτωθι ἀριθμοὺς, τοὺς ὁποίους καὶ οἱ ἐλάχιστοι ἀνεπτυγμένοι δύνανται νὰ ἐξακριβώσωσι καὶ νὰ ἐννοήσωσι.

Ἡ Ἐν. Ἑλληνικὴ Ἑταιρία Χημικῶν Προϊόντων καὶ Λιπασμάτων, πωλεῖ ἐν Ἡρακλείῳ τὸν τύπον 4. 10. 10, χρησιμοποιοῦμενον διὰ τὰς ἀμπέλους καὶ ἐλαίας, πρὸς Δραχ. 169, τὸ ἡμίσακκον, ἡ τιμὴ δὲ αὕτη καταρτίζεται ἐπὶ τῇ βάσει τῶν μονάδων (γράδων) τῶν χρησίμων ὑλικῶν.

Ἡ μονὰς τοῦ ἀμμωνιακοῦ ἄζωτου ὑπολογίζεται πρὸς Δρα 28.—  
 » » » φωσφορικοῦ ὀξέος » » » 10.—  
 » » » ὀξειδίου καλίου » » » 12,50  
 καὶ οὕτω ἔχομεν :

4	μονάδας ἀμμωνιακοῦ ἄζωτου	πρὸς δραχ.	28.—	Δραχ.	112.—
10	» φωσφορικοῦ ὀξέος	» »	10.—	»	100.—
10	» ὀξειδίου καλίου (θεικῶν κάλι)	»	12,50	»	125.—
ἤτοι διὰ 100 χιλιόγραμμα				δραχ.	337.—

επομένως κατά ημίσακκον (50 χιλιόγρ. Δραχ. 168.50

Εἰς τὸ Ἡράκλειον σήμερον κυκλοφοροῦν πολλὰ ξέ-  
να Λιπάσματα, τῶν ὁποίων οἱ πωληταὶ διατείνονται ὅτι  
εἶναι φθηνότερα τῶν Ἑλληνικῶν, ἐνῶ πράγματι εἶναι  
κατὰ 30-120 ο)ο ἀκριβώτερα, πραγματοποιοῦντες μέγι-  
στα ἀθέμιτα κέρδη, τῶν ὁποίων μέρος διαδέτουσι διὰ τὰ  
συκοφαντῶσι τὴν Ἑλληνικὴν Ἑταιρίαν Λιπασμάτων.

**Γκουανὸ Περου.** Οὕτω ἡ Τράπεζα Κρήτης πωλεῖ  
τὸν τύπον 7.10.2 πρὸς δραχμὰς 350, τὸ ημίσακκον, ἐνῶ  
ἡ πραγματικὴ του ἀξία εἶναι μόνον δραχμαὶ 160.50, ἐπο-  
μένως ὁ ἀγοραστὴς τοῦ λιπάσματος τούτου πληρώνει  
δραχμὰς 189,50!! περισσότερον κατὰ ημίσακκον τῆς  
πραγματικῆς τιμῆς αὐτοῦ.

Ἴδου δὲ πῶς λεπτομερέστερον καταρτίζεται ὁ λ)σμὸς  
οὗτος :

Αἱ 7 μονάδες ἀμμωνιακοῦ ἄζωτου πρὸς δραχ. 28.- δρα. 196

» 10 » φωσφορικοῦ ὀξέος » » 10.- » 100

» 2 » τοῦ καλίου » » 12.50 » 25

Τὸ ὅλον διὰ 100 χιλιόγρ. (2 ημίσακκα) δραχ. 321.-

ἐπομένως τὸ ημισ. στοιχίζει Δρα. 160.50

καὶ ὅμως τὸ λίπασμα τοῦτο πωλεῖται πρὸς δραχ. 350!!

ἐπομένως ὁ γεωργὸς πληρώνει 120 ο)ο περισσότερα. καὶ  
ἡ αἰσχροκέρδεια τοῦ πωλητοῦ εἰς βάρος τοῦ δυστυχοῦς  
γεωργοῦ, εἶναι ἀ φ ἄ ν τ α σ τ ο ς, διότι φθάνει εἰς τὸ ὑ-  
περδιπλάσιον τῆς κανονικῆς τιμῆς!!

**Κυαναμίδη.** Δεύτερον λίπασμα τὸ ὁποῖον πωλεῖται  
ἐν Ἡρακλείῳ εἶναι τὸ Νιτρογὲν (Κυαναμίδη) τὸ ὁποῖον  
ἔχει τρία σπουδαιότατα μειονεκτῆματα ἤτοι: α) εἶναι  
ἀνισόρροπος—περιέχει μόνον ἄζωτον κατωτέρας ποιό-  
τητος.—β) ἐμπεριέχει δηλητήρια, καὶ εἰς πολλὰς περιστά-  
σεις εἶναι ἐπιβλαβὲς εἰς τὰ φυτὰ καὶ ἰδίως εἰς τὸ ξη-  
ρὸν κλίμα τῆς Κρήτης, καὶ γ) πωλεῖται παρ' ἡμῶν ἀκρι-  
βώτατα.

Τὸ Νιτρογὲν ἐν Ἑλλάδι πωλεῖται παρ' ἐνὸς μόνου

Οἴκου εἰς τιμὴν ὑπερβολικὴν. Τὸ τοιοῦτον καταφαίνεται ἂν συγκρίνωμεν τὰς τιμὰς μὲ τὰς ὁποίας πωλεῖται ἐν Ἀμβέρσῃ ἢ μονὰς τοῦ νιτρικοῦ ἄζωτου πρὸς τὴν τιμὴν τῆς μονάδος τοῦ ἄζωτου τῆς Κυαναμίδης. Ἡ μονὰς τοῦ νιτρικοῦ ἄζωτου ἐν Ἀμβέρσῃ κατὰ τὸ δελτίον τοῦ Χρηματιστηρίου εἶναι φράγκα Βελγικὰ 175.—ἐνῶ τὸ τῆς Κυαναμίδης εἶναι μόνον φράγκα Βελγικὰ 126.—συνεπῶς ἡ τιμὴ τούτου εἶναι κατὰ 50 ο)ο μικροτέρα τῆς τοῦ νιτρικοῦ. Ἐν Ἡρακλείῳ τὸ βαρελάκι (50 χιλιογρ.) κυαναμίδης πωλεῖται πρὸς δραχμὰς 250.—ἐνῶ ἔπρεπε νὰ πωλεῖται ἐπι τῇ βάσει τῶν Βελγικῶν τιμῶν μόνον εἰς τὸ ἥμισυ δηλαδὴ πρὸς δραχ. 125.

**Ἀμμο Φῶς.** Τρίτον λίπασμα εἶναι τὸ Ἀμερικανικὸν Ἀμμοφῶς τύπου 10,5-48-0 τὸ ὁποῖον τιμᾶται ἐν Ἡρακλείῳ πρὸς Δραχ. 460, ἐνῶ μὲ τὰς τιμὰς τῆς Ἀν. Ἑλληνικῆς Ἐταιρίας Χημ. Προϊόντων καὶ Λιπασμάτων ἔπρεπε νὰ πωλῆται μόνον Δραχ. 380, διότι

10,5 μονάδες ἄμμωνιακοῦ ἄζωτου πρὸς δραχ. 28. = Δραχ. 294.—

48,0 » φωσφορικοῦ ὀξέως » » 10. = » 480.—

Τὸ ὅλον διὰ 100 χιλιόγραμμα μόνον » 774.—

Ἐπομένως διὰ 50 χιλιόγραμμα μόνον » 387.—

ἦτοι ἀθέμιτον ὑπερβολικὸν κέρδος Δραχ. 63, κατὰ ἡμίσακκον, ἦτοι ζημία τοῦ γεωργοῦ 20 ο)ο.

Ἄλλως τε τὸ Ἀμμο-φῶς στεροῦμενον Καλίου εἶνε καταστρεπτικὸν διὰ τὴν ἄμπελον ἐν γένει καὶ ἰδίως διὰ τὴν σουλτανίναν.

**Ὀλλανδικὰ Βιόλας.** Τέταρτον λίπασμα τὸ ὁποῖον κυκλοφορεῖ ἐν Ἡρακλείῳ εἶναι τὸ Ὀλλανδικόν, τὸ ὁποῖον ἔχει τὸν ἴδιον τύπον μὲ τὸ Ἑλληνικόν (4.10.10) καὶ πωλεῖται κατὰ ἡμίσακκον πρὸς Δραχ. 170, ἐνῶ ἔπρεπε νὰ πωλῆται μόνον πρὸς Δραχ. 145, διότι τὸ κάλι του εἶναι χλωριοῦχον, τὸ ὁποῖον τιμᾶται κατὰ 20-30 ο)ο ὀλιγότερον τοῦ Θαϊτικοῦ Καλίου.

Τὰ λίπασματα τῆς Ἀν. Ἑλληνικῆς Ἐταιρίας Χημ.

Προϊόντων και Λιπασμάτων περιέχουν πάντοτε Θεϊκόν Κάλι.

*Γαλλικά Σλεξινγκ.* Πέμπτον Λίπασμα του Γαλλικού έργαστασίου τύπου 6. 8. 8 πωλείται πρὸς δραχμ. 185 κατὰ ἡμίσακκον, ἐνῶ μὲ τὰς τιμὰς τῆς Ἑλληνικῆς Ἑταιρείας ἔπρεπε νὰ πωλεῖται μόνον πρὸς δραχμ. 142 διότι ὀλόκληρον τὸ ἄζωτόν του εἶνε ἀμμωνιακόν, ἐνῶ τὸ Ἑλληνικόν 6. 8. 8. ἔχει 2 μονάδας νιτρικοῦ ἄζωτου καὶ 4 μονάδας ἀμμωνιακοῦ, καὶ τὸ Κάλι του εἶναι Θεϊκόν καὶ ὄχι χλωριοῦχον.

*Γαλλικά Ὁμπύ* Τελευταίως ἐκυκλοφόρησεν ἐν Ἑλλάδι καὶ τὸ λίπασμα Ὁμπύ. Ὁ ἐν Ἡρακλείῳ μεταπωλητῆς τῶν λιπασμάτων τούτων, δι' ἐγκυκλίῳ ἐπιστολῆς του, συνιστᾷ τὸν τύπον 10-24-12, ὡς ἔχοντα λιπαντικὴν ἰκανότητα τριπλασίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ τύπου 4. 10. 10, καὶ ὅμως προσφερόμενον μόνον πρὸς δραχ. 410 κατὰ σάκκον τῶν 50 χιλιογράμμων καὶ συμπεραίνει ὅτι, ὁ προτιμῶν τὸ λίπασμα τοῦτο κερδίζει κατὰ 50 χιλιογρ. δραχ. ἑκατόν.

Ὁ μεταπωλητῆς τῶν Λιπασμάτων Ὁμπύ, διατείνεται ὅτι ἡ μεγάλη αὕτη διαφορὰ τιμῆς ὑπὲρ τοῦ καταναλωτοῦ, ὀφείλεται εἰς τὴν χρῆσιν τῆς οὐρίας, νέου συνθετικοῦ ἄζωτούχου Λιπάσματος, καὶ ἀναπτύσσει διαφόρους θεωρίας πολὺ ὀλίγον ἀληθεῖς.

Ἀπλούστατα ὅμως τὸ ἄζωτόν τῆς οὐρίας εἶναι ὀργανικόν καὶ διὰ νὰ χρησιμοποιηθῇ ὑπὸ τῶν φυτῶν πρέπει προηγουμένως τῇ ἐνεργείᾳ μικροβίων καὶ χημικῶν ἐπιδράσεων ἐν τῷ ἐδάφει, νὰ μεταβληθῇ εἰς ἀμμωνιακόν καὶ νιτρικόν ἄζωτον.

Ἐπομένως τὸ ἄζωτόν τῆς οὐρίας εἶνε κατωτέρας ποιότητος ἀπὸ τὸ ἀμμωνιακόν καὶ νιτρικόν ἄζωτον.

Ἡ τιμὴ τοῦ Λιπάσματος Ὁμπύ τύπου 10-24-12, πωλουμένου πρὸς δραχ. 410 εἶναι ἀνωτέρα τῆς πραγματι-



κῆς ἀξίας του κατὰ δραχ. 75 διὰ κάθε σάκκον τῶν 50 χιλιογράμμων!! Τοῦτο καταφαίνεται ἐκ τοῦ ἀκολούθου ὑπολογισμοῦ :

10 μονάδας ἄζωτου	δρ. 28.	Δραχ. 280
24 » φωσφορικῶ	» 10.	» 240
12 » Καλίου	» 12.5	» 150.
Τὸ ὅλον διὰ 100 χιλιόγραμμα		» 670.

καὶ συνεπῶς διὰ 50 χιλιόγραμ. δρ. 335, ἥτοι ἡ τιμὴ μὲ τὴν ὁποίαν προσφέρεται τὸ λίπασμα τοῦτο εἶναι κατὰ δραχ. 75 ἀνωτέρα τῆς πραγματικῆς ἀξίας του καὶ ὁμοῦς ὁ πωλητὴς τοῦ λιπάσματος προσπαθεῖ νὰ πείσῃ καὶ ἀνεπτυγμένους ἀκόμη κτηματίας, ὅτι προτιμῶντες τὸ ἐμπόρευσμά του κερδίουν δραχμὰς 100 ἀπὸ ὅσας θὰ ἐπλήρωναν ἀγοράζοντες Ἑλληνικὰ Λιπάσματα.

Δίδοντες πέρασ εἰς τὰς ἀνωτέρω παρατηρήσεις μας περὶ τιμῆς τῶν ξένων λιπασμάτων, ἐν σχέσει πρὸς τὰς τιμὰς εἰς τὰς ὁποίας πωλοῦνται τὰ Ἑλληνικὰ Λιπάσματα, σημειοῦμεν ὅτι δὲν ἐλάβομεν ὑπ' ὄψιν οὔτε τὴν ἀκρίβειαν τῆς ἀναγραφομένης περιεκτικότητος, οὔτε τὴν ποιότητα τῶν χρησιμοποιουμένων ὑλικῶν. Ὅλα ταῦτα ἐθεωρήσαμεν ὡς καλῶς ἔχοντα, σύμφωνα μὲ τὰς βεβαιώσεις τῶν πωλητῶν ἐκάστου Λιπάσματος, ἐνῶ ἐν τῇ πραγματικότητι καὶ ἡ περιεκτικότης εἶνε ἐνίοτε ἐλαττωματικὴ καὶ τὰ χρησιμοποιούμενα ὑλικά κατωτέρας ποιότητος, διότι εἰς τινὰ τῶν ἐξετασθέντων λιπασμάτων, χρησιμοποιεῖται χλωριούχον κάλι ἀντὶ θειικοῦ, μικροφωσφάτα ἀντὶ ὑπερφωσφορικόν καὶ ἀμιδικόν ἄζωτον, ἀντὶ νιτρικοῦ ἢ ἀμμωνιακοῦ.

Ἀπὸ ὅσα ἀνωτέρω ἐξεθέσαμεν, γίνεται φανερόν ὅτι κανεὶς ἔμπορος ἐν Ἑλλάδι δὲν δύναται νὰ πωλῇ λιπάσματα τῆς αὐτῆς συνθέσεως καὶ ποιότητος, εἰς τιμὰς ἴσας — πολὺ δὲ περισσότερον χαμηλοτέρας — μὲ

τάς τιμὰς τῆς Ἀν. Ἑλληνικῆς Ἑταιρίας Χημικῶν Προϊόντων καὶ Λιπασμάτων καὶ ὅτι τὰ Ἑλληνικὰ Λιπάσματα εἰς ποιότητα, εἶναι ἀνώτερα ὄλων τῶν ξένων Λιπασμάτων καὶ πωλοῦνται εἰς τιμὰς κατὰ πολὺ χαμηλοτέρας τῶν ξένων ἐργοστασίων.

Κάθε μυαλωμένος νοικοκύρης, ἅμα ὀλίγον κουράση τὸ μυαλό του, θὰ ἐννοήσῃ τὴν ἀλήθειαν ταύτην, καὶ ἐν ἀνάγκῃ ἄς ζητήσῃ ἀπὸ οἰονδήποτε γεωπόνου εἴτε χημικόν, νὰ τοῦ ἐπιβεβαιώσῃ τοὺς ἀνωτέρω συγκριτικούς πίνακας.

Τὰ Διοικητικὰ Συμβούλια τῶν Γεωργικῶν Συνεταιρισμῶν καὶ ἄλλων Γεωργικῶν Ὄργανώσεων (Ταμείου Ἑλαίας, Ἐνώσεως Συνεταιρισμῶν κλπ.) καθήκον ἐπιβεβλημένον ἀπέναντι τοῦ γεωργοῦ ἔχουν, νὰ ἐξετάσωσι λεπτομερῶς τοὺς παρεχομένους ἐν τῇ παρούσῃ συγκριτικούς πίνακας τιμῶν, καὶ νὰ προστατεύσωσιν αὐτὸν ἀπὸ τὴν γενομένην σήμερον ἐκμετάλλευσιν τῆς ἀγνοίας καὶ ἀμαθείας του.

Ἡ δευτέρα συκοφαντία τὴν ὁποίαν οἱ λιπασματέμποροι κάμνουν κατὰ τῆς Ἀν. Ἑλληνικῆς Ἑταιρίας Χημ. Προϊόντων καὶ Λιπασμάτων, εἶναι ὅτι τὰ Λιπάσματά της εἶναι νοθευμένα,

Τὴν συκοφαντίαν ταύτην ἤκουσα μετ' ἀγανακτήσεως.

Οἱ ἀγορασταὶ Χημικῶν Λιπασμάτων πρέπει νὰ ἀγοράζωσιν ταῦτα κατόπιν χημικῆς ἀναλύσεως. — Τοῦτο συμβουλευόμεν ἀπὸ μακρῶν ἐτῶν καὶ τελευταίως ἐγράψαμεν περὶ τούτου μακρὸν ἄρθρον εἰς τὸν « Ἀ γ ρ ο τ ι κ ὸ ν Ἐ τ α χ υ δ ρ ὸ μ ο ν » (τεῦχος 9) βραβίου 1927).

Ἄμα ἐμάθαμεν ὅτι εἰς τινὰ σπουδαῖα κέντρα καταναλώσεως, ἐν Κρήτῃ, ἐπιστεύθη ἡ συκοφαντία αὕτη, ἀμέσως διενεργήσαμεν ἐπιτόπιον ἐπίσημον δειγματοληψίαν εἰς Ἀρχάναις, Βοῦτες καὶ Κουνάβους, ἐνώπιον τοῦ Νομογεωπόνου Ἡρακλείου κ. Γεωργαλά καὶ τοῦ κ. Εἰρηνοδίκου τῆς περιφερείας ἐκ δειγμάτων ληφθέντων

ἀπὸ τὰς ἀποθήκας τῶν συνεταιρισμῶν. Τὰ οὕτω σφραγισθέντα δείγματα θὰ ὑποβληθῶσιν διὰ τοῦ Ὑπουργείου τῆς Γεωργίας εἰς τακτικὴν χημικὴν ἀνάλυσιν, ἐπίσης δὲ συνεστήσαμεν καὶ τὴν ἀνάλυσιν εἰς οἶονδῆποτε ἐν Εὐρώπῃ Χημείον, διότι καὶ κατὰ τοῦ Ἐθνικοῦ Γεωπονικοῦ Χημείου Ἀθηνῶν, ἐξεφράσθησαν ὑπόνοιαι, αἵτινες εἶναι τελείως ἀνυπόσταται καὶ ἀδίκαι.

Οἱ δὺσπιστοὶ ἄς περιμέλουν ὀλίγον, καὶ θὰ ἰδοῦν ὅτι τὰ ἐπιτηδεῖως διαδιδόμενα κατὰ τῆς Ἄν. Ἑλληνικῆς Ἑταιρείας Χημ. Προϊόντων καὶ Λιπασμάτων, εἶναι ἀπλούστατα κακοήθεις συκοφαντίαι.

Ἴδου ἄλλως τε ἢ γνωμάτευσιν τοῦ Ὑπουργείου τῆς Γεωργίας διὰ τὴν γνησιότητα τῶν Χημικῶν Λιπασμάτων τῆς Ἄν. Ἑλληνικῆς Ἑταιρείας Χημ. Προϊόντων καὶ Λιπασμάτων.

#### ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΓΕΩΡΓΙΑΣ

Ἀριθ. 155307

10 Ν/βελον

Ἐπεῖγον

#### ΠΡΟΣ ΤΟ ΠΡΟΕΔΡΙΟΝ

#### ΤΟΥ Δ'. ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΥ ΕΛΑΙΟΚΟΜΙΚΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

( Ἐθνικὸν Θέατρον )

- » Κατόπιν αἰτήσεως τῆς Ἑλληνικῆς Ἑταιρείας Χημικῶν Προϊόντων καὶ Λιπασμάτων, ἔχομεν τὴν τιμὴν
- » νὰ γνωρίσωμεν ὑμῖν καὶ δι' ὑμῶν εἰς τὰ μέλη τοῦ
- » Συνεδρίου, ὅτι αἱ ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν ἀπὸ τῆς συστάσεως τῆς Ἑταιρείας ταύτης γενόμεναι πολυάριθμοι
- » ἀναλύσεις τῶν παρ' αὐτῆς παρασκευαζομένων καὶ
- » πωλουμένων Χημικῶν Λιπασμάτων, ἀπέδειξαν τὴν
- » γνησιότητα αὐτῶν καὶ ὅτι ἀνταποκρίνονται
- » π λ ῆ ρ ω ς π ρ ὄ ς τ ο ῦ ς τ ῦ π ο υ ς δι' ο ὗ ς ἔ γ γ υ τ α ι.
- » Ἀπαξ μόνον ἐν Κερκύρᾳ καὶ ἐν Ἡρακλείῳ ἢ
- » σχεδὸν ταῦτοχρόνως, χημικὴ ἀνάλυσις τῆς τῶν καθ'
- » ἕκαστον στοιχείου, δὲν ἦτο ἀκριβῶς ἢ ἐπὶ τῶν ἐντύπων
- » ἐγγυητικῶν περιεκτικότης ἀναγραφομένη, ἀλλὰ
- » τοῦτο ἀσφαλῶς προήρχετο ἐν τυχαίας κακῆς ἀναμίξεως
- » τῶν ποσοτήτων τῶν διαφόρων συστατικῶν τοῦ συνθέτου Λιπασματος, καθ' ὅτι ἐνῶ ἐν συστα-

» τικὸν ἦτο εἰς μικροτέραν ἀναλογίαν τὸ ἄλλο ἐπλεό-  
 » ναζεν, εἰς τρόπον ὥστε ἡ ἀξία τοῦ συνόλου τοῦ Δι-  
 » πάσματος νὰ μὴ εἶναι μικροτέρα, ἴσως μάλιστα νὰ  
 » ἦτο καὶ ἀνωτέρα τῆς ἀξίας, ἣν θὰ εἶχε τὸ σύνθετον  
 » λίπασμα ἂν περιεῖχε τὰ διάφορα στοιχεῖα εἰς τὴν  
 » ἐν τῷ πιστοποιητικῷ ἀναγραφείσαν ἀναλογίαν. Ἐ-  
 » πομένως δὲν ἐπρόκειτο οὐσιαστικῶς περὶ Διπάσμα-  
 » τος νοθευμένου, ἀλλὰ περὶ τοιοῦτου ἐκ τύχης κα-  
 » κῶς ἀναμεμιγμένου.

Ἐπισημειώσεις

Ἄ. ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ

Ἡ ἄνω διαβεβαίωσις τοῦ Ἐπισημειωθέντος τῆς Γεωργίας εἶνε σαφῆς καὶ πειστικῆ.

Ἄλλως τε δὲ ἡ Ἑλληνικὴ Ἐταιρία Χημ. Προϊόντων καὶ Λιπασμάτων ἐργαζομένη τιμίως καὶ ἐπιστημονικῶς, δὲν ἔχει ἀνάγκην συνηγόρων. Ἡ καλὴ ποιότης τῶν προϊόντων τῆς, καὶ αἱ χαμηλαὶ τιμαὶ αὐτῆς, ἰσχυρότατα συνηγοροῦσιν ὑπὲρ αὐτῆς, καὶ αἱ κατ' αὐτῆς συκοφαντίαι αἱ ἐπιτηδεῖως κυκλοφοροῦσαι, οὐδὲν φέρουσιν ἀποτέλεσμα, ἂν καὶ οἱ πράκτορες τῶν συκοφαντιῶν, γενναίως μετέχοντες τῶν ἀθεμιτῶν ὑπερβολικῶν κερδῶν τῶν Λιπασματεμπόρων, δεικνύουσι μεγίστην δραστηριότητα διὰ τὴν δυσφήμησιν τῆς Ἀν. Ἑλληνικῆς Ἐταιρίας Χημ. Προϊόντων καὶ Λιπασμάτων.

Τῆς Ἑλληνικῆς Ἐταιρίας ὅμως τὰ λιπάσματα, ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος καὶ τέλειότερον ἐκτιμῶνται καὶ εἰς μεγαλύτερα ποσὰ καταναλίσκονται, ἢ εἰσαγωγὴ δὲ ξένων λιπασμάτων εἶναι ἐλαχίστη, ὥς καλῶς καταφαίνεται ἀπὸ τὰς ἐπισήμους στατιστικὰς ὁλῶν τῶν τελωνείων. Ἡ κατανάλωσις ὁλῶν τῶν ξένων Λιπασμάτων μόλις ἀνέρχεται εἰς 10—120)ο τῆς ὅλης καταναλώσεως, τὰ δὲ ὑπόλοιπα 90)ο τῆς καταναλώσεως προέρχονται ἀπὸ τὰ ἐργοστάσια τῆς Ἀν. Ἑλλ. Ἐταιρίας Χημ. Προϊόντων καὶ Λιπασμάτων.

Συνιστῶμεν εἰς τοὺς καταναλωτὰς Χημικῶν Λιπα-

σμάτων μετὰ προσοχῆς νὰ ἐξετάῳσι τὰς κατὰ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐταιρίας κακοβούλους διαδόσεις, καὶ μετ' ἀκριβείας νὰ ζυγίσῳσι τὴν ἀξίαν αὐτῶν. Τοῦτο ἀπαιτεῖ τὸ συμφέρον των.

Περὶ τῶν κατὰ τὴν παροῦσαν περιοδείαν μου ἀποκομισθεισῶν ἐντυπώσεων ἐπὶ τῆς γεωργικῆς προόδου τῆς ἀγαπητῆς μου Κρήτης, καὶ περὶ τοῦ τι ἀκόμη πρέπει νὰ γίνῃ ἐν Κρήτῃ διὰ τὴν πρόοδον τῆς γεωργίας, ἔδωσα ἐκτενῶς συνέντευξιν εἰς τὴν ἐνταῦθα ἐκδιδομένην ἀξιόλογον ἐφημερίδα «Ἀγροτικὴ Κρήτη» ἣν παραθέτω κατωτέρω.

Δεκέμβριος 1928

ΑΡΙΣΤ. Θ. ΜΟΥΡΑΤΟΓΛΟΥ

## “ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΚΡΗΤΗ,,

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΗΛ. ΔΙΑΛΥΝΑΣ

Δευτέρα 19 Δεκεμβρίου 1927

« Ἐθνικὴ Οἰκονομία. Αἱ γεωργικαὶ πρόοδοι »

« Μία συνέντευξις μετὰ τὸν κ. Μουράτογλου »

Ὁ γεωπόνος κ. Μουράτογλου εἶναι ἐκ τῶν διασημοτέρων ἐπιστημόνων τῆς Ἑλλάδος. Περιοδεύσας ἐπ' ἐσάτων τὴν Κρήτην παραμένει εἰς τὴν πόλιν μας. Ὡς γεωργικὴ ἐφημερίς ἐκρίναμε σκόπιμον νὰ ζητήσωμε τὰς ἐντυπώσεις του διὰ τὴν γεωργικὴν κατάστασιν τοῦ τόπου μας, καὶ τῆς ὁδηγίας του διὰ τὴν μελλοντικὴν πρόοδον αὐτοῦ. Ὁ κ. Μουράτογλου εὐηροσκήθη νὰ μᾶς ἀπαντήσῃ ὡς ἑξῆς:

« Αἱ ἐντυπώσεις μου εἶναι ὅριστοι. Ὁ σπόρος τὸν ὁποῖον ἔσθρεψε διὰ τῆς γεωργικῆς ὑπηρεσίας ἐπὶ Κρητικῆς Πολιτείας ὁ κ. Κ. Μ. Φούμης ἀποφέρει ἤδη τοὺς ἀγλαοὺς καρπούς του.

Αἱ πρόοδοι τῆς Κρήτης εἶναι πολλαὶ καὶ καλάι. Διότι καὶ ἡ ὁδοποιεῖα εἶναι ἤδη ὀπωσδήποτε ἀνεκτὴ καὶ ἡ ἐλαιουργία σημαντικὰς ἐπέτελεσε προόδους διότι πλείστα μηχανικὰ ἐγκαταστάσεις ἐγένοντο. Ἀπὸ στενωτέρως δὲ γεωργικῆς ἀπόψεως εἰς τρία σημεῖα οἱ καρποὶ τῆς παλαιᾶς ἐκείνης ἐργασίας εἶναι καταφανέστατοι. Διότι ἡ σουλτανίνα ἡ ὁποία πρὸ τριακονταετίας ἦτο τελείως ἀγνωστος, σήμερον ἀποδίδει σημαντικὰ κέρδη εἰς τὴν

Κρήτην. Ἡμέρα δὲ τῆ ἡμέρα αὕτη βελτιοῦται καὶ ἐπεκτείνεται ἡ καλλιέργεια, ὥστε ἔχω τὴν πεποιθήσιν ὅτι ἡ Κρήτη διὰ τῆς παραγωγῆς τοῦ πολυτίμου τούτου προϊόντος θὰ καταστῇ ἡ πρώτη χώρα τοῦ κόσμου.

Ἡ δευτέρα βελτίωσις τὴν ὁποῖαν ἐξηκρίβωσα εἶναι ὅτι τὸ κλάδευμα τῆς ἐλαίας σήμερον γίνεται πολὺ καλύτερον ἀπὸ ὅ,τι ἄλλοτε. Πρὸ πάντων οἱ ἐλαιοκτῆμονες τελείως κατενόησαν τὴν ἀναγκὴν τῆς κλαδεύσεως τοῦ δένδρου τῆς Ἀθήνας. Καὶ διὰ τοῦτο δοθότατα τὰ ἐν Κρήτῃ ταμεῖα τῆς ἐλαίας ἰδρύνουν συνεργεῖα κλαδεύματος ὑπὸ τὰς ὀδηγίας ἐμπείρων ἐλαιοκλαδευτῶν, εἰδικῶς μορφωθέντων. Ἐχω τὴν πεποιθήσιν ὅτι τὰ ταμεῖα ταῦτα παραλλήλως πρὸς τὴν καταπολέμησιν τῶν παθήσεων τῆς ἐλαίας θὰ ὑποκινήσουν τὴν καλλιέργειαν καὶ πρὸ πάντων τὴν λίπανσιν τῶν ἐλαιοδένδρων. Ὅταν δὲ πραγματοποιηθῇ ἡ βελτίωσις αὕτη βεβαίως τὰ ἐκ τῆς ἐλαίας κέρδη τῶν Κρητῶν θὰ πολλαπλασιασθῶσι. Διότι καὶ ἡ παραγωγή θὰ αὐξήσῃ καὶ ἡ ποιότης θὰ βελτιωθῇ, καὶ πρὸς τοῦτους, ἡ εἰς ἔλαιον ἀπόδοσις θὰ αὐξήσῃ.

Τρίτη μεγάλη βελτίωσις τῆς γεωργίας τῆς Κρήτης εἶνε ἡ κατακληκτικὴ ὄντως διάδοσις τῶν χημικῶν λιπασμάτων.

Ἡ Κρήτη δικαίως δύναται νὰ ὑπερηφανεῖται διότι αὕτη πρώτη, μετὰ τῶν Ἑλληνικῶν χωρῶν, ἀπὸ τοῦ 1901, τῆ εἰσηγήσει πάντοτε τοῦ κ. Κ. Μ. Φούμη, ἔκαμε χρῆσιν τῶν χημικῶν λιπασμάτων. Εὐτυχῶς εἰς τὰς τοιαύτας διαθέσεις τοῦ Κρητὸς γεωργοῦ ἦλθεν ἀρωγὸς καὶ ἡ κατὰ τὸ 1911 ἰδρυθθεῖσα ἀνώνυμος Ἑλληνικὴ εἰταιρεία χημ. προϊόντων καὶ λιπασμάτων κατὰ τοῦτο: ὅτι ἀπὸ τοῦ 1911 ἕως τοῦ 1910 ἡ κατανάλωσις τῶν χημικῶν λιπασμάτων ἐν Κρήτῃ ἦτο λίαν περιορισμένη, ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως τῆς ἄνωτέρω εἰταιρείας ἀλματωδῶς προήχθη, διότι ἐνῶ πρὸ τοῦ 1910 ἡ κατανάλωσις περιορίζετο εἰς ὀλίγας ἑκατοντάδας τόννων σήμερον αὕτη, δι' ὀλοκληρον τὴν Κρήτην, ὑπερβαίνει τοὺς 8 χιλ. τόννους, ἐκ τῶν ὁποίων πλεον τοῦ ἡμίσεως καταναλίσκονται εἰς τὴν περιφέρειαν Ἡρακλείου.

Σχετικῶς πρὸς τὸ ζήτημα τοῦτο, μετὰ λύτης μου παρατηρῶ ὅτι, ἐκμεταλευταὶ τινες τοῦ ἀγρότου, δι' ἀθεμίτων μέσων προσπαθοῦν νὰ τὸν ἐκμεταλεύονται. Ἄλλοι μὲν τούτων εἰσάγοντες ἐλαττωματικὰ λιπάσματα, ἄλλοι δὲ ἐπωφελοῦμενοι τῆς ξενομανίας τοῦ Ἑλλήνος, πωλοῦν τὰ λιπάσματά των εἰς ὑπερβολικὰς τιμὰς, ὑπερβαίνουσας τὰ ὄρια καὶ τῆς ἀγορτάγου ἀισχροκερδείας.

Καλῶς γνωρίζων τὴν εὐφυΐαν τοῦ Κρητὸς εἶμαι βέβαιος ὅτι τάχιστα θὰ ἐκλείψωσι οἱ τοιοῦτοι ἐκμεταλευταί. Καὶ ὁ ἀγρότης τελείως θὰ πεισθῇ ὅτι τὸ συμφέρον του εἶνε νὰ προμηθευεῖται ἀ-

ποκλειστικῶς λιπάσματα τῆς Ἑλληνικῆς Ἑταιρείας, ὅτε ἡ τιμὴ αὐτῶν σπουδαιότατα θὰ κατέλθῃ, διότι ἡ ἑλληνικὴ ἔταιρεία, ἐργαζομένη κυρίως διὰ τὴν πρόοδον τῆς γεωργίας, τὰ ἐκ τοῦ περιορισμοῦ τῶν γενικῶν ἐξόδων ὀφέλη, κυρίως θὰ διαθέσῃ ὑπὲρ τῶν καταναλωτῶν».

Αὐτὰ ἐν ὀλίγοις παρατήρησεν ὁ κ. Μουράτογλου κατὰ τὴν ἐν Κρήτῃ περιοδείαν του. Εἰς τὸ προσεχὲς φύλλον θὰ μᾶς εἴπῃ ποῖα γεωργικὰ πρόδοι δύνανται νὰ συντελεσθοῦν εἰς τὸν τόπον μας διὰ νὰ φθάσωμεν, ἀπὸ τοῦ Ἄλφα τοῦ εἴμεθα, εἰς τὸ ὤμεγα, ἥτοι εἰς τὴν τελειότεραν γεωργικὴν πρόοδον καὶ ἀνάπτυξιν.

*Δευτέρα 26 Δεκεμβρίου 1927*

### **«Ποῖα εἶναι αἱ μελλοντικαὶ γεωργικαὶ πρόδοι τῆς Κρήτης»**

Τώρα Κε Μουράτογλου, σὰς παρακαλῶ νὰ μοῦ εἰπῆτε ποῖα μέτρα δεόν νὰ ληφθῶσιν ὅπως ἡ Κρητικὴ Γεωργία ἐπιτελέσῃ ὅσον τὸ δυνατόν τίχιστα τὰς ἐπείγουσας βελτιώσεις διὰ νὰ φθάσῃ αὕτη καὶ τὴν ἀνωτάτην βαθμίδα τοῦ γεωργικοῦ πολιτισμοῦ;

— Τὸ θέμα τοῦτο εἶναι εὐρύτατον καὶ ἐπομένως δὲν εἶναι δυνατόν ἀρτίως νὰ ἐξετασθῇ εἰς μίαν δημοσιογραφικὴν συνέντευξιν ἐν τούτοις θὰ προσπαθῆσω νὰ σὰς ἐκθέσω τὰ κυριώτερα σημεῖα τοῦ εὐρύτατου τούτου προβλήματος.

Ἄρον Κατὰ τὴν ἐμὴν ἀντίληψιν, ἡ μᾶλλον ἐπείγουσα βελτίωσις τῆς γεωργίας μας εἶναι ἡ ἀνύψωσις τῆς κοινωνικῆς στάθμης τῶν γεωργικῶν τάξεων κατὰ τρόπον τοιοῦτον, ὅστε ὁ γεωργὸς νὰ ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῶν δημαγωγῶν πάσης φύσεως καὶ νὰ μὴ γίνεται τὸ θῦμα τῶν ἐκμεταλλευτῶν τῶν κόπων του καὶ τοῦ ἰδρωτός του.

Ἀπαραίτητον εἶναι ὁ γεωργὸς τελείως νὰ χειροκροτηθῇ καὶ νὰ καταστῇ τελείως ἐλευθέρου πολίτης, ὅστε μόνος του νὰ μεριμνᾷ διὰ τὰ ἴδια αὐτοῦ συμφέροντα τὰ πολιτικά, τὰ κοινωνικά καὶ τὰ οἰκονομικά, χωρὶς νὰ ἔχῃ ἀνάγκην τῆς διήθεν καθοδηγήσεώς του ἀπὸ τοὺς διαφόρους γεωργοαμύνητορας, τῶν ὁποίων ὁ κυριώτατος σκοπὸς δὲν εἶναι ἡ πρόοδος τῆς γεωργίας καὶ ἡ βελτίωσις τῆς καταστάσεως τοῦ γεωργοῦ, ὅστε οὗτος ἀνενοχλῆτως νὰ ἐργάζεται καὶ ἀνέτως νὰ ζῇ καὶ νὰ εὐημερῇ πρὸς τὸ ἴδιον αὐτοῦ καλὸν καὶ διὰ τὴν ὀφέλειαν τῆς ὀλότητος τοῦ Ἑλληνισμοῦ.

Ἀπαραίτητον εἶναι ὁ γεωργὸς νὰ καταστῇ ἰκανὸς νὰ ἐπιβάλλῃ εἰς ἑλᾶς τὰς ἄλλας κοινωνικάς τάξεις τὴν πεποιθήσιν ὅτι ἡ

βάσις τῆς εὐημερίας καὶ προόδου τοῦ Ἑθνους πρέπει νὰ εἶναι ἡ γεωργία.

Σήμερον κοινῶς διαλαλεῖται ἡ γνώμη αὕτη, ἀλλὰ μόνον θεωρητικῶς, ἐν τῇ πραγματικότητι ἡ γεωργία περιφρονεῖται εἰς βαθμὸν τοιοῦτον ὥστε ὁ γεωργὸς κατέχει τὴν καιωτάτην βαθμίδα τῆς κοινωνικῆς κλίμακος.

Αὕτη εἶναι ἡ ξηρὰ καὶ ὠμὴ ἀλήθεια· σήμερον τὸ γεωργικὸν ἐπάγγελμα περιφρονεῖται καὶ δι' αὐτὸ προορίζονται οἱ ὀλιγώτερον εὐφρεῖς, οἱ ὀλιγώτερον ἀνεπτυγμένοι· καὶ διὰ τοῦτο βλέπομεν ὅτι ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν οἱ εὐφρέστεροι, οἱ εὐπορώτεροι καὶ οἱ μᾶλλον ἀνεπτυγμένοι τῶν ἀγροτῶν, ἐγκαταλείπουν τὸ πατρικὸν χωρίον διὰ νὰ μεταναστεύσωσιν εἰς τὸ ἔξωτικὸν ἢ νὰ μετοικήσωσιν εἰς τὰς πόλεις, πρὸς ἰδίαν αὐτῶν δυστιχίαν καὶ πρὸς παρεμπόδισιν πάσης πραγματικῆς προόδου τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους.

Ἡ ἀνίψωσις τῆς κοινωνικῆς στάθμης τῶν γεωργικῶν τῶν ἔξων, δὲν εἶναι ἔργον εὐκόλον· ἐξ ἐναντίας εἶναι δυσκολώτατον καὶ ἡ πραγματοποίησις μιᾶς τοιαύτης προόδου ἀπαιτεῖ ἐπίμονον συνεχῆ καὶ πολυετῆ ἐργασίαν.

Ὁ κυριώτατος σκοπὸς τῶν γεωργικῶν συνεταιρισμῶν εἶναι νὰ λύσῃ τὸ πρόβλημα τοῦτο.

Ἄτυχῶς ἡ μέχρι τοῦδε λειτουργία τῶν ἐν Ἑλλάδι συνεταιρισμῶν δεικνύει ὅτι οἱ διοικοῦντες τούτους ἐλησμόνησαν, κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον, τὸν ἀπὸ τῆς ἀπόψεως ταύτης σπουδαιότατον προορισμὸν τῶν, καὶ ἀσχολοῦνται εἰς ἄλλα ἔργα μικροτέρας σπουδαιότητος, τῶν ὁποίων ἕνα μάλιστα παρεμποδίζουσι τὴν ἀνύψωσιν τῆς κοινωνικῆς καὶ διανοητικῆς στάθμης τοῦ γεωργικοῦ πληθυσμοῦ.

Περὶ τὸν θεωρῶ ἐκτενέστερον νὰ ἐπιμείνω εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ θέματος τούτου, διότι ἡ ὑμέτερα ἐφημερίς, ἐκ τῆς μέχρι τοῦδε πορείας τῆς, δεικνύει ὅτι καλῶς κατενόησε τοῦτο· ἄλλως τε δὲ ὁ ὑμέτερος τακτικὸς συνεργάτης κ. Βαρούχας, ἐμβριθῶς ἐμελέτησε τὸ σπουδαῖον τοῦτο ζήτημα καὶ ἡ ἐκλογὴ αὐτοῦ ὡς προέδρου τῆς Ἐνώσεως τῶν γεωργικῶν συνεταιρισμῶν τοῦ νομοῦ Ἡρακλείου, μὲ κάμνει ἀκραδάντως νὰ πιστεύω ὅτι οἱ γεωργικοὶ συνεταιρισμοὶ τοῦ Νομοῦ σας θὰ φρονίσωσι πρωτίστως νὰ ἐργασθῶσιν ἀποτελεσματικῶς εἰς τὴν ἀνύψωσιν τῆς κοινωνικῆς στάθμης τοῦ γεωργοῦ, καὶ τὴν ἀπελευθέρωσιν αὐτοῦ ἀπὸ τοῦς ἀντοκλήτους δημαγωγοῦς καὶ ἰδιοτελεῖς κηδεμόνας του.



Όταν ἡ βελτίωσις αὕτη πραγματοποιηθῆ, εὐκολώτατα πύμ-  
πολα κοινωνικά καὶ πρὸ πάντων οἰκονομικά προβλήματα θὰ λύ-  
ωνται κατὰ τρόπον συντελεστικόν τῆς γεωργικῆς προόδου, ὡς π. γ.  
ζητήματα συγκοινωνίας, φορολογίας γεωργικῶν προϊόντων, ἐκ-  
παιδεύσεως κτλ. κτλ.

Βον Ἡ διὰ τὴν τελείαν πρόοδον τῆς Κορητικῆς γεωργίας,  
ἀπαραίτητον εἶναι οἱ Κοῆτες διαρκῶς νὰ ἔχουσι ὑπ' ὄμιν των ὅτι  
ἡ νῆτος των, ὡς ἄλλωστε καὶ ὀλόκληρος ἡ Ἑλλάς, ἦτο, εἶναι  
καὶ θὰ εἶναι ἡ χώρα τῶν δένδρων, καὶ κυρίως εἰς  
τὴν καλλιέργειαν τούτων πρέπει νὰ ἀσχολῶνται.

Σήμερον εὐδοκίμως καλλιερгоῦνται ἡ Ἀμπελος καὶ ἡ Ἐλιάς,  
ὅλος δὲ παρέργως καὶ εἰς μικροτάτην κλίμακα, γίνεται ἡ καλλι-  
έργεια τῆς Ἀμυγδαλῆς, Ἐσπεριδοειδῶν καὶ Χαρουπιᾶς, ἄλλαι  
δὲ πολὺτοιμο δενδρώδεις καλλιέργειαι, ἡ τελείως ἀγνοοῦνται ἐν-  
ταῦθα ἢ ἐλάχιστα ἀπασχολοῦσι τὸν Κοῆτα.

Φρονῶ ὅτι ὁ Κοῆς ὀφείλει προτίστω, μὲ μεγάλην ἐπιμέλειαν,  
καὶ εἰς μεγάλην ἔκτασιν νὰ καλλιεργῆ τὰ ἐσπεριδοειδῆ των  
ὁποῖον τὰ πολὺτιμα προϊόντα, μέγιστον θὰ εἰσκομίσωσι πλοῦτον.  
Τὸ ἴδιον δύναται τις νὰ εἴπῃ καὶ διὰ τὴν Ἀμυγδαλῆν.

Ἡ καλλιέργεια ἄλλων καρπῶν, ὡς λ. γ. τῆς Συκῆς, τῆς Βε-  
ρικοκιάς, Ροδικίων, Μηλέας, Ἀχλαδιᾶς κτλ. τελείως παραμε-  
λεῖται, ἐνῶ αἱ ὀπῶραι αὐταί, ἰσχυρότατα θὰ εἰσχύσωσι τὸν  
Ἑθνικὸν πλοῦτον.

Ἰδιαιτέρως συνιστῶ τὴν καλλιέργειαν τῆς φυσιτικῆς, διὰ  
τὴν ὁποῖαν τὸ κλίμα καὶ τὸ ἔδαφος τῆς Κοῆτης εἶναι προσφο-  
ρότατον.

Μεταξὺ τῶν ἐτησίων φυτῶν, ἡ καλλιέργεια τοῦ Βάμβακος καὶ  
Σισαμίου, ἐνδεικνύονται διὰ μεγάλα τμήματα τῆς Κοῆτης καὶ ἰ-  
δίως τῆς Μεσσαρῆς.

Τὰ δύο ταῦτα φυτά, ἔχουσι μεγάλην σπουδαιότητα ἐπὶ ἐπι-  
δέχονται βιομηχανικὴν κατεργασίαν.

Φρονῶ οὖν πρέπει νὰ δοκιμασθοῦν αἱ ἐν Λεβαδείᾳ καὶ Αἰγύ-  
πτῳ καλλιερгоῦμενα ποικιλία βάμβακος.

Ἐπίσης ἡ Κοῆτη ἔχει προσφορώτατον ἔδαφος καὶ κλίμα διὰ  
τὴν καλλιέργειαν τῆς μορέας καὶ τὴν ἐκτροφήν τοῦ μεταξοσκώ-  
ληκος.

Δυστυχῶς σήμερον ἡ σηροτροφία γίνεται εἰς πολὺ μικρὸν κλί-  
μακα ἐν Κοῆτῃ, κυρίως διότι ἐξέλειπον αἱ ἀπέρηνοι φυτεῖαι  
μορεῶν, αἱ ὁποῖα ἄλλοτε ὑπῆρχον.

Ἡ ἐκ νέου ἐν τούτοις ἀνάπτυξις εἰς μεγάλην κλίμακα τῆς ση-

ροτροφίας ευκόλω, θά επιτευχθῆ, διὰ τῆς διαδόσεως τῆς μορέας, τῆς ὁποίας ὁ πολλαπλασιασμός εἶναι ευκόλωτατος καὶ τάχιστος. Ἐπομένως ἀνάγκη εἶναι, νὰ ἀναπτυχθῆ ὁ διὰ σποράς πολλαπλασιασμός τῆς μορέας, διὰ τῶν Σχολικῶν ἰδία κήπων, διὰ τοῦ ἀγροκηπίου Ἡρακλείου, τῆς Σχολῆς Μεσσαράς κτλ.

Ἡ ἀνάπτυξις τῆς σηροτροφίας θά εἶναι εὐεργετική, διότι θά ἀπασχολήσῃ τὰς ἀδυνάτους χεῖρας τῶν πολυμελῶν Κρητικῶν οἰκογενειῶν, καὶ διὰ τὴν ἐκτροφὴν τοῦ μεταξοκόλληκος, καὶ διὰ τὴν ἐξαγωγήν τῆς μετάξης καὶ διὰ τὴν κατεργασίαν τῆς μετάξης εἰς ὑφίσματα, κεντήματα κλπ.

Ἡ τελεία ἀνάπτυξις τῆς Κρήτης κατ' ἀνάγκην θά ἀπαιτήσῃ τὴν μέριμναν τῶν δασικῶν φυτῶν, δηλαδὴ πεύκων, κυπαρίσσιων, εὐκαλύπτων, διὰ τὰς ἀνάγκας αὐτῶν τῶν Κρητῶν εἰς ξυλείαν καὶ καὶ πρὸ πάντων διὰ τὴν αὔξησιν τῆς παροχῆς τῶν πηγῶν ὕδατος.

Γον Ἡ Κρητικὴ γεωργία σπουδαιότατην θά ἐπιτελέσῃ προόδους ὅταν αὐτὴ βιομηχανοποιηθῆ.

Τὰ πλουσιώτανα προϊόντα τῆς Κρήτης διὰ τῆς βιομηχανοποίησός των, θά ἀποκτήσωσι διπλασίαν καὶ τριπλασίαν ἀξίαν, διότι ευκόλωτατα θά καταναλίσκωνται εἰς τὰς μεγάλας παγκοσμίους ἀγοράς καὶ ἡ διατήρησις αὐτῶν θά εἶναι μακροχρόνιος.

Ἐκ τοῦ προχείρου, ὡς τοιαύτας βιομηχανίας ἀναφέρω: τὴν Κονσερβοποίησιν τῶν λαχανικῶν καὶ ὀπωρικῶν, τὴν κατεργασίαν τῶν αἰθεριῶν ἐλαίων, τῶν Ἐσπεριδοειδῶν, τὴν παραγωγήν ἀπὸ τοῦ καρπούς αὐτῶν τοῦ Κιτρικοῦ ὀξέως, συσκευὴν τῶν ἀποξηραμένων σύκων τὰ ὁποῖα δύνανται νὰ συναγωνισθῶσι τὸ περίφημον σύκον τῆς Σμύρνης.

Ἡ συκοποιία δύνανται κατὰ πολὺ νὰ βελτιωθῆ καὶ ἐκ τῶν ὑπολειμμάτων αὐτῆς τὰ ἀναπτυχθῶσι νέαι βιομηχανίαι (κρεμόριον τριγυκὸν ὀξὺ κτλ.)

Μὲ μίαν λέξιν ἡ βιομηχανοποίησις τῶν γεωργικῶν προϊόντων μας εἶναι σπουδαιότατη καὶ ἐπωφελέστατα θά χρησιμοποιήσῃ τὰ ἀποταμιεύματα τοῦ Κρητὸς γεωργοῦ, καὶ θά ἀπασχολήσῃ μέγαν ἀριθμὸν χημικῶν, λογιστῶν, διευθυντῶν κτλ. καὶ πρὸ πάντων θά δώσῃ διαρκῆ ἐργασίαν, ἰδίως κατὰ τὸν χειμῶνα εἰς τὰς ἐργατικὰς χεῖρας.

Δοῦν Ὅλαι δὲ αἱ βελτιώσεις αὐταὶ θά λάβωσι καλὴν κατεύθυνσιν, ὅταν καὶ ἡ ἐπαγγελματικὴ μόρφωσις τοῦ γεωργοῦ τελειοποιηθῆ.

Πολλὰ ἀναμένωμεν ἀπὸ τὴν ἐν Μεσσαρᾷ ἰδρυθεῖσαν καὶ ἤδη εὐδοκимоῦσαν Γεωργικὴν Σχολήν.

Ἀξιοθαύμαστοι εἶναι οἱ Κοῤῥητες διότι αὐτοὶ πρῶτοι πάλιν διὰ τῆς ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας, ἔδρυσαν τὴν Σχολὴν ταύτην, τὴν ὁποίαν ὀφείλουσιν ὕλικῶς καὶ ἠθικῶς νὰ ἐνισχύσωσι.

Εἰδικώτερον διὰ τὸ Ἡράκλειον ἀπαραίτητον εἶναι τελείως νὰ διαμορφωθῆ καὶ νὰ ἐπεκταθῆ τὸ ἀπὸ τριακονταετίας λειτουργοῦν εἰς τὸν Ἄλτι, ἀγροκῆπιον, τοῦ ὁποίου σκοπὸς πρέπει νὰ εἶναι ἢ εἰς μεγάλην ποσότητα παρασκευῆ φυτῶν καὶ ἢ χορήγησις αὐτῶν εἰς τοὺς γεωργούς, εἰς ὅσον τὸ δυνατόν χαμηλοτέραν τιμὴν.

Πρὸς τοῦτο ὅμως ἀπαιτοῦνται δαπάναι σπουδαῖαι, τῶν ὁποίων μέγα μέρος πρέπει ἀνενδουσίως νὰ καταβάλῃ ὁ Δῆμος.

Ἡ δαπάνη αὕτη δὲν θὰ εἶναι χαμένη διὰ τὸν Δῆμον, διότι ἢ διὰ δόσεις τῶν δένδρων πολλαπλῶς θὰ συντρέξῃ εἰς τὴν αὔξησιν τῶν Δημοτικῶν ἐσόδων.

Οἱ Γεωργικοὶ δὲ Συνεταιρισμοὶ τοῦ Νομοῦ, τὸ Ταμεῖον Ἐλαιάς, καὶ πᾶς ἐνδιαφερόμενος διὰ τὴν πρόοδον τῆς γεωργίας, ὀφείλουσι ἠθικῶς καὶ ὀλικῶς νὰ ἐνισχύσωσι τὸ ἀγροκῆπιον τοῦτο, τὸ ὁποῖον ἄλλωστε, καλῶς ἀναπτυσσόμενον, θὰ εἶναι ἐν πολὺτιμον κόσμημα τῆς πόλεως Ἡρακλείου.

Ἀπὸ Μινωϊκῆς ἐποχῆς, πρὸ 5.6000 ἐτῶν, ὁ Κοῤῥης πρωτοστατεῖ εἰς τὴν γεωργίαν, τέχνας, ἐπιστήμας καὶ ἐν γένει πολιτισμόν, καὶ καθῆκον του εἶναι νὰ μὴ ἀφήσῃ ἄλλος τις νὰ τοῦ ἐκδικήσῃ τὸ ρεκόρ αὐτό.

ΤΕΛΟΣ



ΔΗΜΟΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ  
ΕΘΝΙΚΗ ΚΑΝΙΣΤΕΡΙΑ

των  
εργατικῶν  
· Δὸν Ὅλαι  
θυσίαι, ὅταν καὶ ἡ εὐ-  
ποιήθῃ

Πολλὰ ἀναμένωμεν ἀπὸ τῆς  
εὐδοκιμοῦσαν Γεωργικῆν Σχολῆν.